

eamque magis explanabimus disputat. 79, declarando, quibus possit esse fructuosum sacrificium, ab iniquo ministro oblatum. Alia vero expositio esse potest, extra Ecclesiam, id est, extra ritum, quem servat Ecclesia, nullum esse verum sacrificium, quia in lege gratiae nullum est verum sacrificium, et Deo acceptum, nisi Eucharistia sacrificium, quod proprium est Ecclesie Christi, et intra eam solam rite ac recte offerri potest, et debet. Quod si haereticus, vel alius ab Ecclesia exclusus, illud offerat, quamvis extra Ecclesiam offerat, sacrificium tamen Ecclesiae offert, quod eatenus efficere potest, quatenus characterem retinet, ratione cuius aliquo modo ad Ecclesiam pertinet, quod etiam in haereticis verum est. Unde verba illa, quae ex Hier. referebantur, scilicet, *hoc de Catholicis dico, non de haereticis*, revera apud Hieronym. non leguntur, sed eam expositionem addit Hieronymo Gratianus, ut constat ex cap. Sicut Christus, § Sed hoc de peccatore, cum Gloss. 1, quaest. 1, unde potius ex eo textu aperte colligitur, Hieronymum docuisse, ita habere malum sacerdotem potestatem sacrificandi, sicut et baptizandi.

SECTIO III.

Utrum alii fideles possint esse offerentes in hoc sacrificio.

1. *Fideles etiam non sacerdotes offerre possunt hoc sacrificium.* — Omittimus infideles qui, cum extra Ecclesiam sint, non solum offerre non possunt, verum etiam neque pro eis potest hoc sacrificium offerri, ut disputatio sequenti videbimus. De fidelibus autem concors est Catholicorum sententia, eos esse posse offerentes in hoc sacrificio, quam significavit D. Thom. hic, quaest. 81, art. 6 et 7, ad 3, ubi expressius loquitur de orationibus, quam de substantia sacrificii. Clarius hoc docuit Alcuinus, de Divinis officiis, cap. de Celeb. Miss.; Rupert., lib. 2 de Divinis officiis, cap. 6 et 7; Rab., lib. 1 de Institut. cler., cap. 32; Petr. Damian., epist. 12, cap. 7 et 8; Innoc., lib. 3 de hoc myst., cap. 5 et 6; Gab., lect. 26 in can.; Turrian., in Scholis ad Clem., lib. 8 Constit., cap. 12; et ex antiquioribus Patribus significat Irenæus, lib. 4 contr. Haeres., cap. 32 et 34; et August., 10 de Civit., cap. 20, dicens: *Quotidianum esse voluit Ecclesiæ sacrificium, cum ipsius corporis ipse sit caput, et ipsius capitis ipsa sit corpus; tam ipsa per ipsum, quam ipse per ipsam*

suetus offerre; et Leo Papa, epist. 81, cap. 2, dicit, juxta populi amplitudinem plures eodem die Missas esse dicendas, *ne aliqua pars populi sacrificium offerre non possit;* in quibus verbis supponit, populum audientem Missam simul cum sacerdote offerre. Colligique videtur haec veritas ex illis verbis canonis Missæ: *Et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, et nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt; quorum verborum Innoc. supra duas affert expositiones.* Prior est, *pro quibus tibi offerimus*, id est, pro populo seu fidelibus laicis non sacrificantibus, *vel qui tibi offerunt*, id est, pro sacerdotibus sacrificantibus. Posteriorem addit his verbis: *Vel ideo dicit: Pro quibus tibi offerimus, quia non solum offerunt sacerdotes, sed et universi fideles;* et haec est communis expositio et intelligentia, quae clarius colligitur ex verbis, quae in eodem canone inferius adduntur: *Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed et cuncte familie tuz;* ideo enim oblationem totius familie dicitur, quia tota ad illam offerendam aliquo modo concurrit. Unde inferius additur: *Unde et memores, Domine, nos servi tui ejusdem Filii tui Domini nostri Jesu Christi, offerimus præclaræ majestati tuz;* ergo plebs fidelis simul cum sacerdote offerit; et similes loquendi modi in aliis liturgiis reperiuntur. Imo fundamentum etiam habet in Scriptura, in qua populus dicitur offerre et sacrificare. Exod. 3: *Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi in deserto.* Num. 28: *Hæc sunt sacrificia, que offerre debetis.* Levit. 22: *Offeretis holocaustum Domino;* ubi sermo est ad ipsam plebem; nam, ut ait Augustin., lib. QQ. vet. Testam., quaest. 46, ille dicitur offerre, cuius sunt oblationes, quas super altare ponit sacerdos; ipsique imputatur sacrificium, cuius munera offeruntur. Ratio autem hujus veritatis redi potest ex natura ipsius sacrificii, quod esse debet commune omnibus, quia est cultus publicus et solemnis totius populi, et quia offerre sacrificium Deo, omnibus hominibus est quodammodo naturale; ergo necesse est, ut in omni lege omnes possint offerre sacrificium, per se, vel per manus sacerdotis; ergo idem servari debuit in lege gratiae, ut scilicet, non solum sacerdotes, sed etiam reliqui fideles offerre possint. Quo sensu dixisse videtur Concil. Trid., sess. 22, cap. 1, reliquise Christum Dominum dilectæ sponsæ sue Ecclesiæ visible, sicut hominum natura exigit, sacrificium; datum ergo est hoc sacrificium universæ Ecclesiæ, ut ipsa illud

offerat, quamvis per sacerdotes, quibus potestas offerendi specialiter commissa est, ut inferius dicit idem Concilium; et ideo cap. 6, addit Missas omnes, quantumvis privatim dicantur, communes esse censendas, quia a publico Ecclesiæ ministro, non pro se tantum, sed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent, celebrantur; dicuntur enim pro eis celebrari, non tantum, quia pro eis offeruntur, sed etiam, quia ipsorum nomine, tanquam eorum sacrificia offeruntur. Et hanc rationem tetigit Paschas., lib. de Corp. et sang. Dom., cap. 9.

2. *Dubium.* — Sed difficultas superest in explicando, qualis sit haec denominatio offerentium, et a qua actione, vel concursu fidelium circa sacrificium sumatur; nam offerre; nihil aliud esse videtur, quam oblationem efficere; in actione enim consistit; ut ergo aliquis dicatur offerens, necesse est, ut ad ipsam oblationem efficiendam, aliquo modo concurrat, quod non videtur posse attribui laicis, seu non sacerdotibus; ergo non possunt vere dici offerentes. Minor declaratur in hunc modum, nam duplex intelligi potest oblation: una est interna per interiore devotionem fidelium; alia est externa, in qua proprie consistit visible sacrificium; aut ergo fideles dicuntur offerentes, solum propter interiore oblationem, ut significavit Petr. Damian., supra dicens, quod sacerdos offerit, ab omnibus offerri, quia, quæ ille Deo offerendo manibus tractat, haec multitudine fidelium intenta mentium devotione commendat. Sed hoc non satis esse videtur, quia sacrificium visible consistit in actione externa, per quam fit aliquid circa rem oblatam; ergo actione interior non satis est; nam illa non est sensibilis; et quamvis possit circa rem oblatam, vel etiam circa sacrificium ipsum, tanquam circa objectum suum versari, tamen vera nihil per eam fit circa rem oblatam; denominatio autem offerentis est denominatio operantis aliquo modo oblationem, vel aliquid circa rem oblatam, quasi transiens in illam, quod per illum actum mere internum non fit. Et confirmatur, quia multi possunt offerre interiori devotione, qui tamen non dicuntur offerre oblatione sacrificiali (ut sic dicam); ergo haec interior oblation non satis est. Antecedens patet, quia beati et Angeli possunt interiori affectu offerre id, quod sacerdos offerit in altari, ut significant Chrysost., hom. quadam de Eucharistia, et alia hom. in Encæniis, in 5 tom., et Gregor., 4 Dialog., cap. 58; et Be-

tissima Virgo assistens sacrificio crucis, quod Christus ut sacerdos offerebat, interiori affectu ipsum etiam Patri offerebat, et tamen non propterea poterat dici offerens, tanquam sacrificans aliquo modo. Quin potius, non solum præsens sacrificium, sed etiam præteritum potest hoc modo interiori affectu offerri; quæ oblation non satis est ad rationem sacrificii, neque ad participationem ejus in ratione sacrificiantis; sic enim Christus Dominus etiam nunc in celo existens passionem suam præ nobis offert, et nos similiter possumus interiori affectu non solum sacrificium Christi incruentum, sed etiam cruentum offerre Deo. Hic ergo solus concursus per interiore devotionem non satis est, ut fideles dicantur offerentes, tanquam sacerdoti consacrificantes; necessarius ergo videtur aliquis externus concursus, quem tamen explicare difficile est, quia solus sacerdos est proprium principium illius actionis, ut patet, tum ex illo ad Hebr. 5: *Ut offerat dona et sacrificia pro peccatis;* tum etiam quia ad consecrationem nullo modo concurrunt fideles, sed solus sacerdos; sacrificatio autem in consecratione consistit. Et augetur difficultas, quia interdum dicuntur offerentes hi, qui nullam actionem, neque internam, neque externam, circa sacrificium exercent; nam juxta testimonia adducta universa Ecclesia, et omnes fideles dicuntur offerre in singulis sacrificiis, et tamen non omnes habent aliquem actum, etiam interiore, circa singula sacrificia.

3. *Qua re, quo item pacto, Ecclesia et singuli fideles per sacrificantem sacerdotem offerre dicuntur.* — In hac re considerandum est, hanc denominationem offerentium dupliciter posse fidelibus attribui: uno modo generalissima quadam ratione, solum quia sunt membra Ecclesiæ, cuius nomine sacerdos offert. Secundo, speciali aliqua ratione, ac titulo. Prior modo potest dici talis denominatio, aut extrinseca, aut habitualis, quia, ut argumentum facum concludit, non potest sumi ab aliquo concursu actuali interno vel externo. Denominatio autem extrinseca potest in hunc modum declarari, scilicet, quia totum corpus Ecclesiæ, ut sacerdotem offerentem includit, recte denominatur offerens, quia id præstat per membrum suum, quasi per instrumentum ad id deputatum, sicut humanum corpus (servanda est enim proportio) operari dicitur quod facit manus. Si autem Ecclesia consideretur ut condistincta a sacerdote, tanquam populus, inter quem, et Deum, sacerdos in-

tercedit, dicetur offerre per sacerdotem denominatione quodammodo magis extrinseca, quatenus ille constitutus est ut minister publicus ad præsentanda Deo totius Ecclesiæ munera; haec ergo denominatio utroque modo considerata ad singula membra Ecclesiæ extenditur magis adhuc improprie, quia sunt membra corporis, cuius publica auctoritate et quasi communī consensu, sacerdos deputatus est, ut sacrificium offerat vice totius corporis. Quamvis enim in corpore naturali actio unius membra, que tribuitur toti, non proprie tribuatur alteri parti; non enim dicitur pes videre, licet homo videat, quia non singula membra sunt supposita actionum capacia; tamen in corpore mystico potest magis hæc denominatio extendi ad operandum vel conserandum. Unde etiam potest hæc denominatio habitualis seu interpretativa dici, nam hoc ipso, quod aliquis est fidelis, censemur consentire omnibus sacrificiis, quæ in Ecclesia fiunt, et virtualiter velle, ut suo etiam nomine offerantur, et, quantum possit, eorum fructum participare; hoc ergo modo intelligenda videatur hæc denominatio, quæ valde remota est et generalis. Alio ergo modo potest hæc denominatio esse magis specialis, et sic requirit aliquem speciale concursum, non tantum internum, ut rationes supra factæ probant, sed etiam externum, qualis erit, petere aut procurare sacrificium, dare eleemosynam seu stipendium sacerdoti, inservire illi sacrificanti, vel denique assistere consentiendo, ac moraliter cooperando, et hæc est magis propria denominatio offerentis, non tanquam principii per se ac immediati actionis sacrificandi, quod est proprium sacerdotis, sed tanquam cooperantis aliquo modo ipsi sacerdoti. Nam in moralibus, qui aliquo ex prædictis modis cooperatur actioni, potest ab illa denominari; sic enim dicitur homicida, qui consult vel comitatur homicidam, protegendo illum; sic ergo in præsente dicuntur offerentes, qui aliquo modo cooperantur exterius oblationi. Unde fit, ut tanto perfectius hanc rationem participent, quanto, vel magis, vel pluribus modis cooperentur; et ita magis offert, qui in Missa ministrat, quam qui assistit, et sic de aliis. Et per hæc satisfactum est rationi dubitandi propositæ.

DISPUTATIO LXXVIII.

DE HIS PRO QUIBUS HOC SACRIFICIUM OFFERRI POTEST.

Disp. 6 de sacrificio. — In hac disputatione partim absolvemus ea, quæ pertinent ad cognitionem causarum hujus sacrificii, juxta ea, quæ in principio disputationis præcedentis notata sunt; partim viam parabimus ad declarandos effectus ejusdem sacrificii; nam eos causat, vel in his, qui offerunt, vel in his, pro quibus offeruntur. Dicemus ergo prius in communi de his, pro quibus offerri potest; deinde in particulari de viventibus et defunctis.

SECTIO I.

Utrum hoc sacrificium possit pro aliis ab offerentibus offerri.

1. Ut tollatur ambiguitas vocis, et sensus questionis intelligatur, advertendum est, offerre pro aliquo, dupliciter sumi posse. Primo, ut idem sit quod offerre vice seu nomine alterius, quomodo sumitur apud Paul., ad Hebr. 5, dicentem: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constitutus*, et hoc modo dicetur sacerdos offerre pro omnibus his, qui cum illo, et per illum offerunt, etiam si illis specialiter non applicet fructum sacrificii; nunc autem non utimur hac voce in hoc sensu, quia ex supra dictis satis constat, ad munus sacerdotis pertinere, hoc modo pro aliis offerre. Alio igitur modo dicitur aliquis offerre pro alio, quando illi speciali intentione applicat fructum sacrificii; et ita sumitur in præsenti, et est frequentior usus hujus vocis, quia sacrificium non dicitur offerri pro alio, ratione sui, id est, ratione cultus, nam per sacrificium non datur cultus ei pro quo offertur, sed cui offertur; dicitur ergo pro aliquo offerri solum ratione fructus, quatenus ei specialiter applicatur. Unde obiter infero, ex quatuor sacrificiorum rationibus, quas supra distinximus, scilicet, honorarii, laudis, impetratorii, et propitiatorii, duas ultimas esse, sub quibus sacrificium potest pro aliquo offerri; nam in duabus primis non proprie locum habet hujusmodi habitudo. Nam, quando sacrificium offertur solum ad honorandum Deum propter id quod est, et propter majestatem suam, in hoc nulla importatur habitudo ad aliquem, pro quo sa-

DISPUTAT. LXXVIII, SECT. I.

699

bere potest, præter ipsum cultum, et ideo sub his rationibus proprie offertur pro aliquo.

2. *Prima illatio.* — Atque hinc constat primo, sacrificium hoc Eucharistiae posse pro aliquo offerri, quia constat ex dictis, sacrificium hoc non tantum esse honorarium et laudis, sed etiam impetratorium et propitiatorium; necessario ergo consequitur, posse pro aliquo offerri.

3. *Secunda illatio.* — Secundo ulterius manifestum est, hoc sacrificium posse pro ipsis offerentibus offerri; ita ut actio sit quasi immanens (ut sic dicam), et ad eam habeat offerens duplēm habitudinem, alteram agentis, alteram recipientis fructum oblationis, quod non est proprium hujus sacrificii, sed ex generali ratione sacrificii consequitur; nam quilibet sacerdos, si impetratio aut propitiatione indigeat, potest, et debet pro seipso offerre, dicente Paulo ad Hebr. 5: *Et propterea debet (scilicet sacerdos) quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis*, et cap. 7: *Talis decebat, ut nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior cœlis factus; qui non habet necessitatem quotidie (quemadmodum sacerdotes) prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi;* possunt ergo sacerdotes pro se ipsis offerre. Et eadem ratione idem possunt reliqui offerentes sacerdote inferiores, quia etiam ipsi indigent, et possunt pro se impetrare vel satisfacere; et sunt magis privati offerentes, quam sacerdos. De principali autem offerente, qui est Christus, non est sermo, quia, ut Paul. dixit, nullam necessitatem habet, ut pro se offerat; de aliis vero, qui non offerunt, constat etiam ad præsentem quæstionem non pertinere, quia offerre pro aliquo supponit offerre; et ideo, qui non offert, nec pro se, nec pro alio offerre potest, neque ad eum spectat, fructum sacrificii aliqui applicare (quod est pro aliquo offerre), cum sacrificium ad ipsum non pertineat, neque illius sit, quandoquidem illud non offert; illi autem, qui offerunt, sunt veluti domini sue oblationis, et ideo certum est maxime pro ipsis offerre posse.

4. *Sacerdos pro aliis sacrificare potest.* — Occurrunt objectioni. — Difficultas ergo superest, an etiam pro aliis a se offerre possint, quod primo inquiri potest de ipso sacerdote; deinde de aliis per ipsum, vel cum ipso offerentibus. Dico ergo tertio, sacerdotem posse, hoc sacrificium pro aliis offerre. Est res om-